دنگ

رادیوی وسوسه‌برانگیز

تازه‌ترین اپیزود «رادیو مان» درباره هوشنگ مرادی کرمانی منتشر شد

بازار پادکست‌ها داغ شده؛ چرا که نه! در زمانه‌ای که سخت می‌شود فرصت متمرکز و آرام برای مطالعه پیدا کرد، گوش کردن گزینه خوبی است برای آموختن و لذت بردن. از میان انواع پادکست‌هایی که این روزها در رقابت هستند، اپیزود تازه‌ای از «رادیو مان» منتشر شده که درباره هوشنگ مرادی‌کرمانی است. «رادیو مان» همان‌طور که از نامش پیداست، ساختاری رادیویی دارد و پادکستی است در حوزه تاریخ و هنر. اگر دقیق‌تر بگوییم در هفت اپیزود اول، سراغ کتاب و ادبیات رفته چون پشتوانه‌اش «کتاب مان» است. هفت اپیزود از «رادیو مان» در پادگیرهای مطرح و شناخته‌شده از اسپاتیفای گرفته تا کست‌باکس منتشر شده است. این هفت اپیزود که از پاییز سال گذشته تا همین چند روز پیش به مرور منتشر شده‌اند از این قرار است:

سفرنامه‌های منصور ضابطیان: در این پادکست مختصری درباره سفرنامه‌ها می‌شنوید و بعد امیر تیموری درباره سفرنامه‌های ضابطیان اطلاعاتی در اختیارتان می‌گذارد که شما را برای خواندن آنها وسوسه خواهد کرد. بخش‌هایی از کتاب‌ها و اظهارات ضابطیان هم در این پادکست گنجانده شده است.

سفرنامه‌های زنان دوره قاجار: زنان سفر می‌رفته‌اند آن هم در زمان قاجار و سفرنامه هم می‌نوشتند در همان دوران. نشر اطراف سه نمونه از سفرنامه‌های زنان در دوره قاجار را به زبان ساده برای مخاطب امروز با نام‌های «چادر کردیم رفتیم تماشا»، «سه‌روز به آخر دریا» و «خانم! فردا کوچ است» منتشر کرده است. در پادکست سفرنامه‌های زنان دوره قاجار، امیر تیموری این کتاب‌ها را معرفی می‌کند و از آن دوره اطلاعات جالبی می‌دهد که بدون تردید تله جذابی است برای خواندن هر سه سفرنامه!

معرفی کتاب‌های فاضل نظری: عبدا... روا، مجری شناخته‌شده تلویزیون در این پادکست مختصری از زندگی فاضل نظری می‌گوید، کتاب‌هایش را معرفی می‌کند، بخش‌هایی از این کتاب‌ها را ارائه می‌دهد و در مجموع فرصتی در این پادکست فراهم می‌شود که شما درباره خواندن کتاب‌های فاضل نظری تصمیم بگیرید.

رضا براهنی: اپیزود چهارم رادیو مان درباره رضا براهنی است و معرفی آثارش. صدای شعرخوانی براهنی را در این اپیزود می‌شنویم و اشکان امجدی به‌عنوان گوینده، آثار براهنی را معرفی کرده است از جمله مجموعه شعر خطاب به پروانه‌ها، رمان آواز کشتگان و کتاب‌های نقد ادبی او مانند طلا در مس و نیز بخش‌هایی از شعر بلند اسماعیل.

عادل فردوسی‌پور: اپیزود پنجم درباره تازه‌ترین کتاب رولف دوبلی است که در ایران با نام «پیگیر اخبار نباشید» با ترجمه عادل فردوسی‌پور منتشر و به بازار کتاب عرضه شده. در این اپیزود رادیو مان کتاب را نقد کرده و در حین اشاره به ترجمه‌های عادل فردوسی‌پور نگاهی کرده به دو کتاب قبلی دوبلی با ترجمه فردوسی‌پور یعنی «هنر شفاف اندیشیدن» و «هنر خوب زندگی کردن».

ویژه نوروز: در این اپیزود امیر تیموری به‌عنوان گوینده با همکاری مهرآذین بشیری‌راد یک بسته پیشنهادی ارائه کرده که شامل کتاب‌هایی مناسب همه گروه‌های سنی است.

معرفی هوشنگ مرادی‌کرمانی: تازه‌ترین اپیزود رادیو مان درباره نویسنده خوب کشورمان و خالق قصه‌های مجید است. بخش‌هایی از این کتاب به‌علاوه داستان زندگی مرادی‌کرمانی، صدای او و صدای فیلم‌ها وسریال‌های ساخته شده از آثار او در این اپیزود شنیدنی شده است.

کتاب نویسنده تازه درگذشته منتشر شد

کتاب «گرگ‌های مهربان کوه تخت» نوشته محمدسرور رجایی، نویسنده افغان منتشر شد. ایسنا خبر داده که سمیه محمدی تصویرگری این کتاب را بر عهده داشته و انتشارات علمی و فرهنگی آن را برای گروه سنی (ج) منتشر کرده‌است. محمدسرور رجایی متولد سال ۱۳۴۸ در کابل بود که هفتم مرداد امسال بر اثر ابتلا به کرونا درگذشت.

طالبان در شبکه نمایش خانگی

اکران آنلاین «زندگی میان پرچم‌های جنگی» به کارگردانی محسن اسلام‌زاده آغاز شد. روابط عمومی عمار خبر داد این مستند روایت نفسگیر و پرمخاطره مستندساز ایرانی از مواجهه طالبان و داعش در افغانستان است و ساخت آن با دشواری‌ها و خطرات بسیاری به انجام رسیده‌است. این فیلم که در چند جشنواره از جمله در «سینماحقیقت» سال ۹۸ مورد توجه قرار گرفته، در سایت عماریار قابل تماشاست.

رئیس جمهور، سیاهی لشکر سینما

چرا سینمای ایران، تاکنون فیلمی با محوریت و موضوعیت هیچ‌کدام از رئیس جمهورهای کشور نساخته است؟

در اوایل فیلم سینمایی خروج به کارگردانی ابراهیم حاتمی‌کیا هلی‌کوپتر رئیس جمهور به دلیل نقص فنی در مزرعه پنبه قهرمان فیلم فرود می‌آید

عکس: جام جم

علی رستگار

سینما

آخر همین هفته و پنجشنبه، رئیس جمهور دولت سیزدهم در مراسم تحلیف خود حاضر می‌شود و کارش را به‌طور رسمی آغاز به کار می‌کند. آغاز به کار هر رئیس جمهوری می‌تواند نقطه عطف تازه‌ای برای هر کشور باشد و رسانه‌های مختلف با رویکردهایی متفاوت آن را پوشش می‌دهند و به آن می‌پردازند. فارغ از بحث‌های حزبی و جناحی، آنچه بیشتر اینجا اهمیت دارد، بحث مقام و جایگاهی است که دست‌کم قرار است برای چهارسال تصمیمات مهم اجرایی برای مردم بگیرد اما سینمای ایران در هیچ دوره‌ای اهمیت و اعتبار چندان ویژه‌ای برای رئیس جمهور قائل نبوده و در یک رفتار حب و بغضی شاید ناخواسته، تقریبا همان‌طور با رئیس جمهورها رفتار کردند که رئیس قوه مجریه با سینما تا کرده‌است! بیشترین ارتباط سینما و رئیس جمهور در دولت‌های مختلف، بار صنفی و حرفه‌ای داشته و از کانال وزارت ارشاد و معاونت و بعدها سازمان سینمایی بوده‌است اما این‌که سینما فارغ از این مناسبات و انتظارات به حقی که برای بهبود وضعیت معیشتی و اقتصادی خود از دولت‌ها دارد، چندان به رئیس جمهور به عنوان سوژه و موضوعی برای روایت سینمایی و فیلم‌ها نگاه نمی‌کند. دست‌کم تاکنون این‌طور بود و سینمای ایران هیچ فیلمی با محوریت یکی از رئیس جمهورهای تاریخ خود - طبیعتا همگی متعلق به دوره بعد از انقلاب اسلامی- نساخته و اگر هم مواردی بوده، جزئی و حاشیه‌ای بوده و حضور رئیس جمهورها در حد نام و اشاره و صحنه‌هایی مختصر و در حاشیه قصه‌ها و شخصیت‌های دیگر بوده‌است. این درحالی است که همه رئیس جمهورهای ایران، ظرفیت دراماتیک و جذاب فراوانی برای ساخت فیلم‌های سینمایی و ارتباط تاثیرگذار با مخاطبانی گسترده دارند.

حتما بخشی از قصور و کم‌کاری در زمینه فیلم نساختن درباره رئیس جمهورهای ایران به خود سینماگران برمی‌گردد و باید این عدم تمایل را مورد تحلیل وبررسی قرار داد. این انفعال و بی‌میلی البته فقط محدود و منحصر به رئیس جمهورها نیست و متاسفانه بی‌ارادگی کلی سینمای ایران نسبت به مفاخر و چهره‌های تاثیرگذار تاریخ قدیم و معاصر هم مشهود است اما این‌که توپ همه تقصیرات در این زمینه را به زمین سینما بیندازیم، غیرمنصفانه است. قطعا در این چهل و اندی سال، فیلمسازانی بوده و هستند که با علم به ظرفیت بالقوه رئیس جمهورهای ایران خواسته‌اند فیلمی بسازند اما خط پررنگ قرمز و ملاحظات رسمی دست و پای آنها را بسته و درنهایت باعث‌شده کارگردان‌های علاقه‌مند به سوژه‌های سیاسی، قید ساخت فیلم دراین‌خصوص را بزنند. فضای سیاسی کشور در همه این سال‌ها ملتهب و مملو از حاشیه و تناقض و سوءتفاهم بوده و کمتر امکان گفتمان راحت و بی‌رودربایستی و نقد منصفانه وجود داشته‌است. در چنین موقعیتی که حتی خود سیاسیون امکان طرح مسائل و دیدگاه‌های خود را ندارند یا سعی می‌کنند از اظهارنظری صریح و صادقانه خودداری کنند و تعارفات مرسوم را ترجیح می‌دهند، چندان مجالی برای روایت سینمایی وجود ندارد و خطوط قرمز و ملاحظات و محدودیت‌ها مدام به فیلمسازان چشمک می‌زند و آنها را از سراغ این موضوعات رفتن و فیلم‌سیاسی ساختن بازمی‌دارد. به فرض اگر هم خود رئیس جمهور وقت یا روسای جمهور قبلی و اطرافیان و نزدیکان آنها، با ساخت فیلم و فیلم‌هایی درباره زندگی و دوران ریاست جمهوری خود موافقت کنند، روند نظارت مدام بر فیلمنامه، اجازه ذوق و خلاقیت چندانی به فیلمنامه‌نویس و کارگردان نمی‌دهد و شوراهای صدور مجوز ساخت و نمایش هم، با تردیدها و ملاحظات خود با آثار مرتبط در این زمینه روبه‌رو می‌شوند. تازه در صورت طی همه این مراحل و تایید احتمالی هم نمی‌توان واکنش‌های رسمی و غیررسمی موقع اکران فیلم را هم پیش‌بینی کرد و با سوءتفاهم‌های همیشگی در فضای سیاسی، بعید است که فیلم در نمایش عمومی جان سالم به در ببرد و حاشیه و جنجالی درباره آن ایجاد نشود. در این میان باید به تواضع و فروتنی برخی روسای جمهور هم اشاره کرد که احتمالا به ساخت فیلمی درباره خود رضایت نداده‌اند، چه در زمان تصدی این مسؤولیت مهم و چه بعد از آن. مورد مهم دیگر این‌که در همان فضای ملتهب سیاسی، به‌جز رئیس جمهورهای دوم و سوم، تا اینجا رئیس جمهورهای ایران چندان عاقبت‌بخیر نشدند و خیلی نمی‌توان متفق‌القول از آنها به نیکی یاد کرد. در چنین فضایی، تکلیف سینما هم در مواجهه با این افراد مشخص نیست و کمتر فیلمسازی جرات می‌کند برای ساخت فیلم سراغ این چهره‌ها برود. چون هر سمت و سو و گرایش او می‌تواند با مخالفت همراه شود. اما جالب اینجاست که حتی درباره اولین رئیس جمهور ایران، ابوالحسن بنی‌صدر هم که ماهیتش مدت‌هاست مشخص شده و در موضع رسمی و جامعه هم درباره او تقریبا اتفاق نظر وجود دارد اقدامی جدی نشده و فیلمی با محوریت و موضوعیت او نداریم و تنها در چند فیلم به‌طور مختصر و گذرا به نقش او اشاره شده‌است.

در شرایطی که بحث ریاست جمهوری چندان اولویت سینمای ایران نیست باید به استثنایی چون ابوالقاسم طالبی اشاره کرد که سه فیلم مرتبط با شخص رئیس جمهور و ریاست جمهوری دارد؛ «ویرانگر» که ماجرای ترور نافرجام آیت‌ا... رفسنجانی را در آن می‌بینیم، «آقای رئیس جمهور» درباره دعواهای جناحی و «قلاده‌های طلا» درباره توطئه دشمن در انتخابات ۸۸

ظرفیت‌های سینمایی رئیس جمهورهای ایران

ابوالحسن بنی‌صدر

همین که شخصی اولین رئیس جمهور یک کشور باشد، به خودی خود موضوع جذابی برای یک روایت سینمایی است. تخیل و روایت‌های مبتنی بر واقعیت که او موقع قرار گرفتن در این موقعیت چه حس و حالی داشته، مهیج و سینمایی است، آن‌هم بعد از یک دوره طولانی که پادشاهی در این کشور حاکم بود و حالا در نخستین تجربه جمهوریت، چه مسؤولیت سنگین و خطیری بر عهده او گذاشته شده‌است. مواجهه با جنگ تحمیلی و مواضع بحث‌انگیز و استیضاح او توسط مجلس شورای ملی و عزل از مقام ریاست جمهوری و همراهی با سازمان مجاهدین خلق، آن شکل خروج از ایران با شمایلی متفاوت و... همگی از نقاط دراماتیک زندگی و دوران مسؤولیت بنی‌صدر است که ظرفیت بالایی برای روایت سینمایی دارد اما در چند فیلم آن هم به‌صورت مختصر و پراکنده، اشاراتی به او می‌شود، همچون ماجرای نیمروز و لباس شخصی.

محمدعلی رجایی

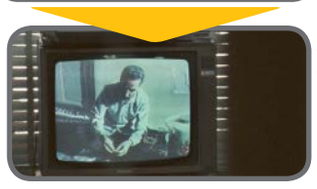

ماجرای نیمروز

شخصیت و شیوه زندگی و شهادت شهید رجایی، بسیار مستعد یک روایت سینمایی جذاب است. دوره تنها ۲۸ روزه او به‌عنوان رئیس جمهور و بعد هم ماجرای شهادت شهید رجایی، به ظرفیت‌های این روایت می‌افزاید. همچنین مسؤولیت او به‌عنوان نخست‌وزیر بنی‌صدر هم بار دراماتیک ویژه‌ای دارد و می‌تواند تنش‌ها و اختلاف‌نظرهای این دو نفر را هم به قصد تقویت درام به کار گرفت. شخصیت شهید رجایی نه به‌عنوان نقش اصلی اما در چند فیلم و سریال همچون ماجرای نیمروز و راز ناتمام، مورد استفاده و اشاره قرار گرفته‌است.

سیدمحمد خاتمی

نان، عشق و موتور ۱۰۰۰

شخصیت و فراز و نشیب‌های مختلف زندگی و مسؤولیت‌های سیاسی خاتمی، قابلیت تبدیل‌شدن به فیلمی پرکشش را دارد. ضمن این‌که حضورهای جهانی خاتمی و بحث گفت‌وگوی تمدن‌ها که توسط او در دوران ریاست جمهوری مطرح شد، حتی می‌تواند کنجکاوی‌هایی خارج از مرزهای کشور را هم درباره ساخت فیلمی درباره او ایجاد کند. با پیروزی خاتمی در انتخابات سال ۷۶، فضای جامعه به‌ویژه فرهنگ و هنر و همچنین سینما تغییر کرد که تاثیرات آن غیرقابل انکار است. با این حال حتی این سابقه و پشتوانه هم باعث اعتنای جدی سینما به این شخصیت پیچیده‌سیاسی نشده‌است. تنها شاید بتوان به فیلم کمدی «نان، عشق و موتور ۱۰۰۰» به کارگردانی ابوالحسن داوودی اشاره کرد که ارجاعات بانمکی به حضور رئیس‌جمهور وقت یعنی خاتمی داده می‌شود. در پایان فیلم، ارشک (سپند امیرسلیمانی) و داریوش (رضا آحادی) که از دست آدم‌ربایان فرار کرده‌اند و کنار جاده هستند، به یک کارناوال اسکورت و موتور ۱۰۰۰ برمی خورند. در لیموزین مشکی برای کمک و سوارکردن آنها باز می‌شود و وقتی ارشک خودش را برای تشکر به ماشین می‌رساند، با رئیس‌جمهور ایران مواجه می‌شود. برای همین با تعجب می‌گوید: «ئه! آقای خاتمی» و دوان دوان می‌رود تا این تعجب و ذوق‌زدگی را به دوستش هم منتقل کند.

رهبر معظم انقلاب

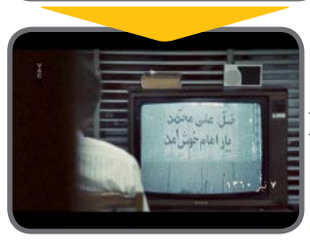

ماجرای نیمروز

حضرت آیت‌ا... سیدعلی خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی، به‌عنوان سومین رئیس‌جمهور ایران، ظرفیت‌های ویژه و بالایی برای روایت سینمایی دارند اما ترکیب احتمالا خودداری ایشان از ساخت فیلمی مرتبط و ملاحظات رسمی، باعث شده تاکنون این اتفاق رخ ندهد. آشنایی با شهید نواب صفوی در دوره نوجوانی، آشنایی با حضرت امام خمینی (ره) و تاثیرپذیری از امام و کسب روحیه انقلابی، مبارزات ایشان در سال‌های پیش از انقلاب، دستگیری‌ها و تبعید در دوران حکومت پهلوی، جانبازی در پی اقدام تروریستی گروه فرقان، دوران ریاست‌جمهوری و ... نشان از ظرفیت بالای روایت سینمایی و حتی تلویزیونی دارد. اما به دلایل مختلف این اتفاق تاکنون نیفتاده و تنها در برخی آثار چون ماجرای نیمروز و معمای شاه و منصور، به رهبری اشاره شده‌است.

اکبرهاشمی‌رفسنجانی

نمایی از فیلم منصور

مرحوم آیت‌ا... رفسنجانی که دو دوره پیاپی ریاست جمهوری ایران را برعهده داشت، یکی از بانفوذترین شخصیت‌های سیاسی تاریخ ایران بود و از همین منظر بسیار قابلیت پرداخت و روایت سینمایی را دارد.

آشنایی با حضرت امام خمینی (ره)، مبارزات او در دوران پیش از انقلاب، دستگیری و زندانی‌شدن در دوران حکومت پهلوی، چند ترور نافرجام، حضورش در دوران سازندگی پس از جنگ، جریان اصلاحات و تصمیم‌های متفاوت در دوره‌های بعدی فعالیت‌سیاسی که با واکنش‌های مختلف روبه‌رو شد، زندگی خانوادگی و... جملگی می‌توانند در یک فیلم سینمایی جذاب روایت شوند اما تا اینجا تنها از بخش بسیار ناچیزی از این ظرفیت در برخی آثار نمایشی همچون راز ناتمام و منصور استفاده شده‌است.

محمود احمدی‌نژاد

تلفن همراه رئیس جمهور

اگر قبلا به ظرفیت‌های سینمایی شخصیت ششمین و هفتمین رئیس‌جمهور ایران کمی شک داشتیم، حالا و با حضورهای پرحاشیه سال‌ها و ماه‌های اخیرش آن تردیدهای اندک هم از بین رفته و به یقین تبدیل شده‌است. بحث ادعای شرکت در تسخیر لانه‌جاسوسی آمریکا در اوایل انقلاب، مسؤولیت به عنوان استاندار اردبیل و شهردار تهران، انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۸۴، ماجراهای انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۸۸ ماجرای تعطیلی خانه‌سینما در زمان مسؤولیت او، سفرهای استانی، حضورهای خارجی‌اش به ویژه در آمریکا و سازمان ملل، دستگیری و محاکمه برخی دولتمردان همراه او، دیدگاه‌های مختلف و حاشیه‌ساز در دوران ریاست‌جمهوری و بعد از آن و حضور برای همین انتخابات ریاست‌جمهوری اخیر، مستعد یک فیلم سینمایی پرتماشاگر است. منتها حتما فیلمسازان با ملاحظاتی جدی در این خصوص روبه‌رو خواهند شد و حواشی پیرامون شخصیت دکتر احمدی‌نژاد، ناخودآگاه دامن فیلم‌هایی در این خصوص را هم خواهد گرفت. وقتی مشکلات فراوانی برای فیلمی چون «تلفن همراه رئیس جمهور» پیش می‌آید که صرفا درباره سیمکارت خاموش سالیان قبل احمدی‌نژاد است، فکر می‌کنید چه سرنوشتی در انتظار فیلمی با محوریت اوست؟

حسن روحانی

روحانی در زمان هشت سال ریاست‌جمهوری‌اش، به قدری با مشکل و ماجرا روبه‌رو بود که بتوان فیلمی جذاب از آن درآورد. از همین آخر شروع کنیم: اوضاع اقتصادی ناامیدکننده، اعتراضات مردمی در پی قصور و ناتوانی دولت، بحران جهانی کرونا، قیمت دلار و تحریم‌های جهانی، مذاکرات هسته‌ای و برجام و... همین خط را بگیرید و به عقب برگردید تا به ظرفیت دراماتیک و البته نه چندان ناخوشایند دولت‌های دوازدهم و یازدهم برسید. هنوز خبری از ساخت فیلمی با محوریت ریاست‌جمهوری روحانی نیست، ولی در این میان می‌توان به فیلم «خروج» ابراهیم حاتمی‌کیا اشاره کرد که نگاه اعتراضی به عملکرد دولت او در بستر جذابی روایت می‌شود. به ویژه در اوایل فیلم که هلی‌کوپتر رئیس‌جمهور به دلیل نقص فنی در مزرعه پنبه قهرمان فیلم می‌نشیند و پیام استعاری‌اش را به مخاطب منتقل می‌کند.